

Evolució dels preus hotelers i sensibilitat de la demanda turística

Autors: Alejandro Godoy Moya i Miquel Quetglas Oliver
Maquetació: Rosa Palmer Martorell

RESUM

L'increment de la demanda turística cap a la Mediterrània en els darrers anys ha provocat que els preus turístics hagin augmentat de manera generalitzada. En aquest FOCUS s'analitza el cas de les Illes Balears, posant-lo en comparació amb la resta de comunitats autònomes més turístiques. L'estudi evidencia que, des del 2014, les Balears són la comunitat on més han pujat els preus mitjans dels establiments turístics. En concret, els preus s'han incrementat el doble de la mitjana espanyola, sense que s'hagi interromput el procés de creixement de la demanda cap a les Illes. La segona part de l'estudi es focalitza a analitzar, mitjançant una explotació microeconòmica de les dades de l'enquesta de despesa turística, EGATUR, quina és la sensibilitat de la demanda turística a les Balears a variacions en els preus, i posa l'accent en l'impacte de l'impost de turisme sostenible. Els resultats assenyalen que la demanda turística és poc sensible a variacions de preus com la provocada per l'ITS. Sobre això l'estudi indica que l'ITS per al 2018 equival a un increment del preu per dia d'estada del voltant de l'1,2 %, i que l'elasticitat-preu és inelàstica.

1. INTRODUCCIÓ

En aquest FOCUS s'analitza la sensibilitat de la demanda turística de les Illes Balears a variacions en els preus del producte turístic. Amb aquest objectiu global, el FOCUS estudia, en primer lloc, l'evolució dels preus hotelers, utilitzant a l'efecte els diferents indicadors disponibles. En segon lloc, s'analitza quina ha estat l'evolució que ha tingut en el mateix període la demanda turística hotelera, mesurada en termes de nombre de pernoctacions, posant-la en relació amb la dinàmica de preus abans esmentada. La tercera part del document exposa l'evidència empírica referent a la sensibilitat de la demanda turística de les Illes Balears a variacions en els preus. El document finalitza analitzant quin ha estat l'abast de l'impost del turisme sostenible en termes del preu turístic, així com el seu efecte sobre la demanda turística.

Des d'un punt de vista territorial, l'estudi compara l'evolució dels preus i de la demanda de pernoctacions en establiments hotelers comparant l'evolució de Balears amb la de les principals comunitats autònomes turístiques. En els casos que és possible, també es relativitzen les dades amb d'altres països de la conca mediterrània que són competidors directes de Balears. Quant a l'espai temporal, s'analitza la situació dels darrers set anys, de manera que es cobreix el període des de la reactivació de la demanda l'any 2011 fins a l'actualitat.

Per a l'anàlisi dels preus dels establiments turístics s'utilitzaran els dos principals indicadors disponibles: l'índex de preus hotelers (IPH) i l'ADR, ambdós elaborats per l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

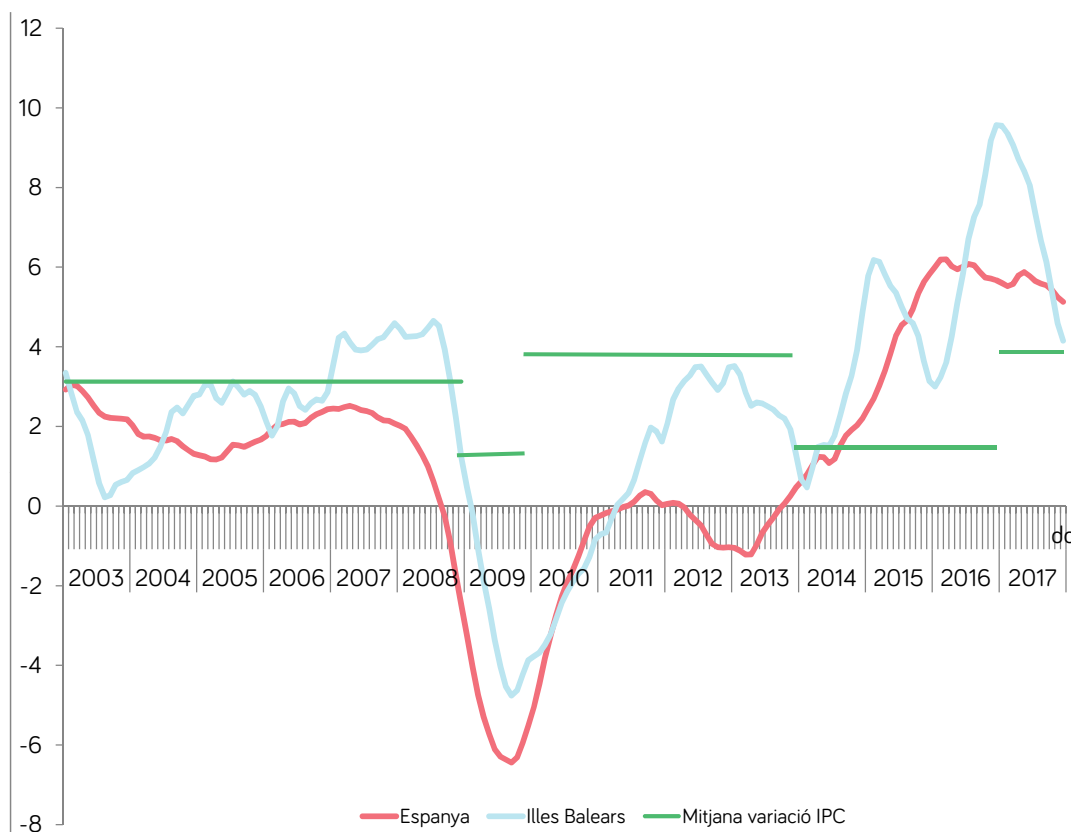
Quant a l'índex de preus hotelers (IPH), és una mesura estadística de l'evolució mensual dels preus que els empresaris hotelers apliquen als seus clients. A diferència de l'índex de preus de consum (IPC), l'IPH és un indicador des de l'òptica de l'oferta, ja que mesura l'evolució dels preus que efectivament perceben els hotelers facturats a tot tipus de client (l'IPC únicament té en compte els preus aplicats a les llars residents a Espanya). Per tant, no mesura l'evolució dels preus que paguen les llars ni la tarifa oficial que apliquen els hotelers, sinó el comportament dels preus facturats pels hotelers a diferents tipus de clients i per diferents canals de distribució (llars, empreses, agències de viatges i operadors turístics, tant tradicionals com en línia). Per al càlcul de l'IPH es manté una estructura fixa que permet la comparació coherent entre dos períodes de temps diferents (en aquest índex es mantenen invariables certes estructures en el mateix mes de dos anys

consecutius, ja que es fan comparacions interanuals i no intermensuals).

El gràfic 1 mostra les taxes de variació interanual de l'IPH a les Illes Balears i Espanya per a un període ample: 2003-2017. Atesa la variabilitat de les dades, que l'INE ofereix amb periodicitat mensual, les dades es mostren amb cicle-tendència per poder-ne copsar millor l'evolució.

El gràfic 1 il·lustra diversos fets estilitzats: (a) amb independència del moment concret, l'índex de preus hotelers de Balears creix pràcticament sempre a un ritme superior que el de la mitjana espanyola. (b) Des de la recuperació de la demanda el 2011, l'IPH de Balears acumula un creixement substancialment superior que el de la mitjana espanyola. En concret, en el global del període 2010-2017 l'IPH de Balears acumula un creixement del 41,1%, quan la mitjana espanyola és del 19,0%. Pel que fa al període més proper, 2015-2017, l'augment és d'un 24,2% i 17,6% a Balears i a Espanya, respectivament. (c) El ritme de creixement de l'IPH de Balears des del 2015 és clarament superior al de l'anterior fase expansiva de la demanda turística (2004-2008).

Gràfic 1. Evolució interanual (%) de l'índex preus hotelers a les Illes Balears i a Espanya. Cicle-tendència.

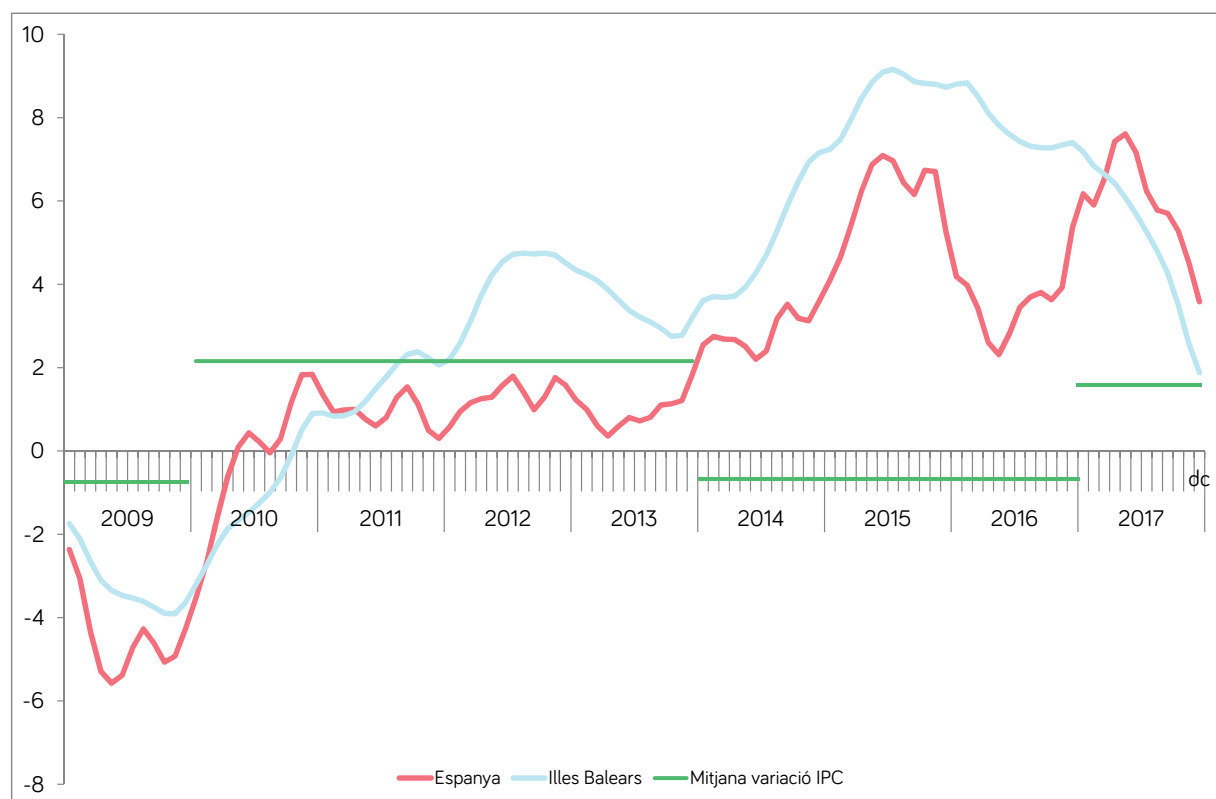

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

El segon indicador de preus hotelers emprat és la tarifa mitjana oficial (en endavant, ADR, per les seves sigles en anglès -average daily rate-). L'ADR constitueix una font important d'informació per als establiments hotelers, atès que els permet avaluar la seva política de preus. En concret, aquest indicador recull mensualment informació relativa als preus que els establiments hotelers apliquen als seus clients pel servei d'allotjament en una habitació doble amb bany, sense incloure impostos ni cap altre servei i distingint entre diferents tipus de client i canals de venda. A diferència de l'IPH, l'ADR sí que

recull la situació real en un moment de temps determinat. Això implica que les fluctuacions interanuals i intermensuals estan provocades per canvis en diversos factors: variació en preus, oferta i ocupació. És a dir, que un canvi d'estructura (per exemple, que un hotel passi de tres estrelles a cinc) que mantingui els preus, afectarà l'ADR però no l'IPH. Atès que aquest estudi pren com a perspectiva el preu percebut pel viatger, en la resta del treball s'utilitzarà l'ADR, tot i que, com es veurà, ambdues magnituds, IPH i ADR, tenen una evolució semblant.

Gràfic 2. Evolució interanual (%) de la tarifa mitjana diària (ADR) a les Illes Balears i a Espanya. Cicle-tendència

Font: elaboració pròpia a partir d'INE.

L'ADR presenta una evolució molt semblant a la de l'IPH, tal com es mostra al gràfic 2. Així, d'ençà de la recuperació de la demanda turística el 2011, l'ADR mostra de manera sostinguda taxes de creixement positives. A l'igual que amb l'IPH, les taxes de creixement de l'ADR de Balears són marcadament superiors a les de la mitjana estatal, amb un diferencial que supera els

dos punts percentuals. És especialment remarcable que l'ADR dels anys 2015, 2016 i 2017 a Balears assenyalava pujades mitjanes del voltant del 8% cada any, molt superiors als valors de la mitjana espanyola. Així, en aquests tres darrers anys l'ADR de Balears acumula un creixement del 25,5%.

Taula 1. Evolució anual ADR per comunitats autònomes

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Acumulat
Espanya	1,3 %	1,6 %	1,0 %	3,1 %	5,9 %	4,2 %	6,4 %	25,9 %
Andalusia	-1,4 %	-0,9 %	-1,6 %	4,4 %	4,3 %	4,3 %	5,9 %	15,7 %
Illes Balears	3,4 %	7,6 %	4,2 %	5,4 %	10,4 %	5,9 %	7,4 %	53,1 %
Canàries	2,5 %	3,8 %	4,8 %	4,2 %	5,2 %	5,0 %	7,2 %	37,5 %
Catalunya	3,1 %	1,6 %	1,8 %	2,1 %	7,3 %	2,7 %	6,6 %	27,9 %
Comunitat Valenciana	2,0 %	0,1 %	-2,6 %	3,5 %	6,0 %	5,8 %	5,6 %	21,8 %

Font: INE i elaboració pròpia

Les dades del gràfic 2 comparaven Balears amb el conjunt espanyol. La taula 1 amplia la visió territorial i mostra les taxes de variació interanual de les principals comunitats turístiques

d'Espanya. En la taula anterior es veu com l'augment de l'ADR en el període 2010-2017 és un fet generalitzat a totes les comunitats autònomes turístiques.

Això no obstant, la taula 1 també mostra que aquest augment de l'ADR ha estat particularment intens a Balears. En concret, entre el 2010 i el 2017 la tarifa mitjana s'ha incrementat un 53,1% a les Illes Balears, mentre que la mitjana espanyola queda en un 25,9%. A més, entre les

regions més turístiques, després de les Illes Balears es troba l'altre arxipèlag, les Illes Canàries, però a més de deu punts percentuals de diferència i sempre per davall de les Illes Balears, exceptuant sols el 2013.

Taula 2. Evolució anual ADR per illes a les Balears

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Acumulat
Illes Balears	3,3%	7,7%	4,2%	5,4%	10,3%	5,9%	7,4%	53,1%
Mallorca	2,1%	6,7%	2,8%	4,4%	6,1%	6,0%	11,7%	47,0%
Menorca	9,1%	10,9%	16,2%	2,1%	-8,3%	15,0%	-4,0%	45,2%
Eivissa-Formentera	3,8%	9,6%	3,5%	10,3%	30,1%	5,7%	0,8%	80,1%

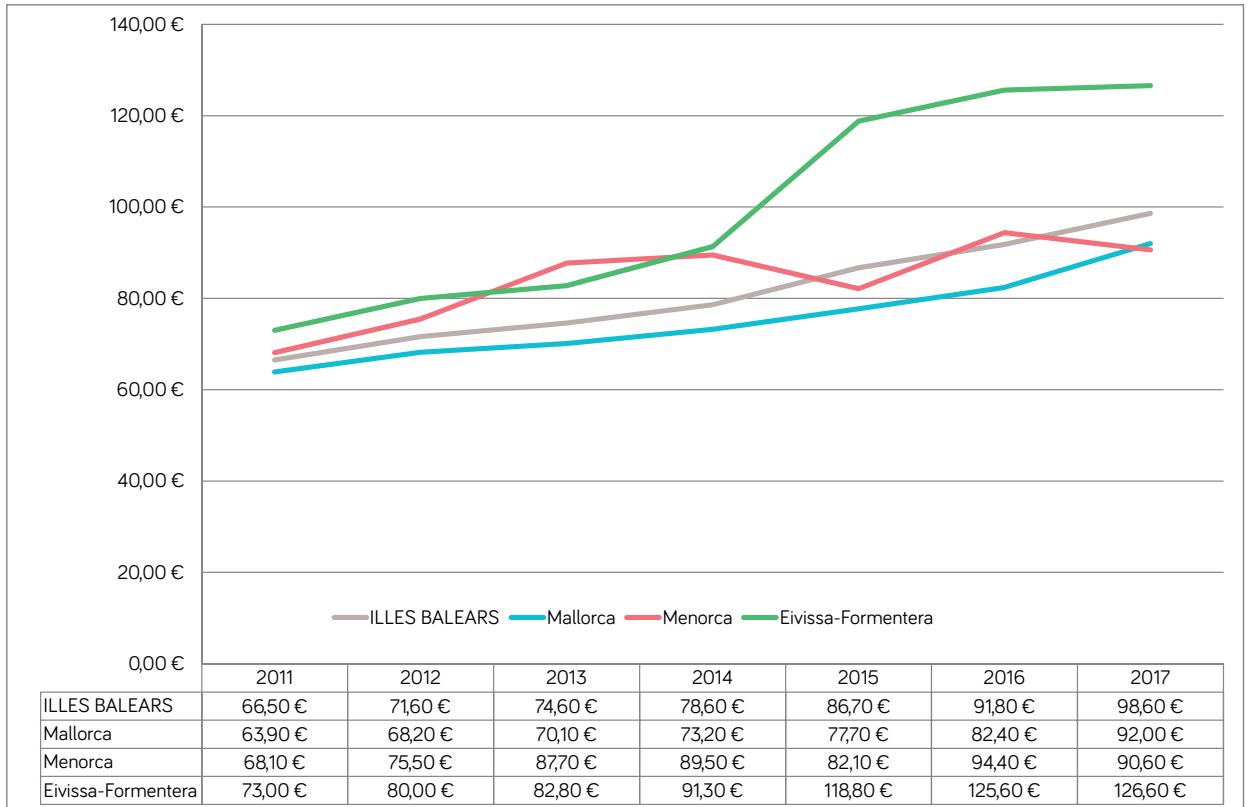
Font: lbestat i elaboració pròpia

La taula 2 mostra les taxes de creixement de l'ADR, en aquest cas dins Balears per a cadascuna de les illes. Com es pot veure, l'increment mitjà del conjunt Balear, 53,1% reflecteix el cas de Mallorca, mentre que a les Pitiüses és fins i tot superior, un 80,1%. Per la seva banda, les dades de Menorca són força erràtiques en els tres darrers anys, amb pujades i davallades intenses, tot i que també acumulen un important increment en el total del període.

El gràfic 3, per la seva banda, reproduïx l'evolució de l'ADR, en aquest cas, mostrant els seus

valors en termes absoluts. En el gràfic es mostra com les Pitiüses han incrementat els ingressos per habitació ocupada més intensament que la resta d'illes. Menorca, tot i estar l'any 2013 per damunt de les altres en ADR, ha quedat estabilitzada i es troba pràcticament al mateix nivell d'ingressos per habitació ocupada que Mallorca. D'aquesta manera, les dades de l'ADR ens indiquen que entre el 2011 i el 2017 l'ADR ha augmentat a Mallorca en 28,10 euros, a Menorca en 22,50 euros i destaquen les Pitiüses amb un augment de 53,60 euros.

Gràfic 3. Evolució de la tarifa mitjana diària (ADR) a les Illes Balears per illes

Font: IBESTAT

Quant a l'anàlisi que explica l'encariment dels preus hotelers, cal tenir en compte el fort procés inversor duit a terme per reformar la planta hotelera durant els darrers anys i que ha permès la millora en la qualitat del producte ofert. En aquest sentit, la inversió hotelera realitzada en els establiments de les Illes Balears els darrers

anys es pot comprovar amb els projectes visitats pel Col·legi d'Arquitectes de les Illes Balears, i es mostra a la taula 3. Així, els imports acumulats fins a l'octubre dels pressuposts presentats han experimentat increments significatius els darrers anys, tal com es pot comprovar a la taula 3.

Taula 3. Pressupost dels projectes turístics visitats (gener-octubre) per any i illa (import en euros)

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa-Formentera
2015	196.161.607	159.977.958	12.086.920	24.096.728
2016	217.167.573	152.080.506	13.802.394	51.284.672
2017	270.695.934	205.464.984	25.980.828	39.250.123

Font: IBESTAT

D'altra banda, la tarifa mitjana diària (ADR) s'ha incrementat amb més intensitat durant els mesos de temporada alta que durant la resta de l'any a les Illes. També s'ha de mencionar que el diferencial de creixement de preus entre les Illes Balears i el conjunt d'Espanya s'explica més pels quatre mesos de temporada alta que pels altres vuit

mesos de l'any. Una explicació a aquest fet seria que els hotels a temporada alta estan a prop de la seva capacitat màxima i, per tant, per maximitzar beneficis s'incrementen preus. En canvi, a la temporada baixa els increments no són tan alts per aconseguir maximitzar els beneficis també amb increments del nombre de viatgers.

3. EVOLUCIÓ DE LA DEMANDA HOTELERA

En aquest apartat s'analiza l'evolució de la demanda turística, mesurada a través del nombre

de pernoctacions facturades pels establiments hotelers.

Taula 4. Evolució interanual de les pernoctacions (gener-setembre) dels principals competidors turístics

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Acumulat
Andalucia	0,31%	4,12%	-1,58%	3,48%	4,11%	5,63%	7,49%	1,41%	27,51%
Illes Balears	6,01%	11,24%	1,12%	0,05%	-3,76%	3,37%	6,88%	1,29%	28,49%
Canàries	8,47%	19,79%	-2,49%	1,49%	9,55%	-0,57%	9,92%	2,43%	57,69%
Catalunya	10,70%	7,46%	0,84%	0,88%	1,60%	2,96%	6,77%	4,40%	41,10%
C. Valenciana	2,09%	2,99%	-0,09%	1,98%	1,20%	5,54%	6,32%	2,24%	24,39%
Espanya	5,93%	8,44%	-1,61%	0,80%	3,24%	3,92%	7,29%	2,99%	35,05%
Grècia	1,77%	7,27%	-8,84%	10,64%	5,18%	3,82%	2,56%	4,47%	28,82%
França	2,50%	2,72%	-0,24%	1,75%	-1,74%	2,61%	-2,35%	5,06%	10,53%
Croàcia	4,24%	5,52%	3,18%	-0,52%	-0,55%	5,40%	4,15%	5,18%	29,64%
Itàlia	1,97%	3,59%	-1,69%	-0,47%	0,09%	3,12%	1,65%	5,45%	14,35%
Xipre	5,40%	4,85%	4,41%	-3,56%	-1,12%	-2,73%	12,75%	7,25%	29,44%

Font: INE, Eurostat i elaboració pròpia

La taula 4 assenyalava que des del 2015 s'emmarca un context internacional general d'important increment de la demanda turística, tal com ho evidencia que en molts de casos l'increment del nombre de pernoctacions sigui de més d'un 20 %. Dins Espanya les pernoctacions a les Illes s'han incrementat en línia amb altres regions com ara la Comunitat Valenciana o Andalusia, però per davall dels increments d'altres comunitats autònomes com Catalunya i, sobretot, les Illes Canàries. Des de l'any 2010 les comunitats més turístiques presenten creixements en el nombre de pernoctacions anuals excepte en un any, el 2014, per a les Illes Balears, i el 2012 per

a la resta de les regions considerades. L'única comunitat que no presenta taxes anuals negatives en cap any des de 2009 és Catalunya.

L'increment generalitzat de les pernoctacions registrades a totes aquestes comunitats autònomes fan que Espanya se situï al capdavant entre els competidors europeus de turisme del sud d'Europa. Si es compara el comportament de la demanda de llits a les Illes Balears amb la resta del Mediterrani europeu, les nostres illes es troben al mateix nivell que els països que més han crescut.

4. PREUS I DEMANDA

En aquest apartat es posen en relació l'evolució dels preus i del nombre de pernoctacions. En el gràfic 4 s'adjunta l'evolució dels dos indicadors de preus utilitzats en aquest document amb l'evolució del nombre de pernoctacions. Com es pot veure, preus i demanda han cres-

cut any rere any, llevat del 2014, amb una tendència que segueix un esquema gairebé lineal. Aquest increment de les nits venudes es dona tot i els constants increments de tarifes des de l'any 2011.

Gràfic 4. Índex de pernoctacions, ADR i IPH a hotels de les Illes Balears. (Índex any 2009=100)
Font: Ibestat i elaboració pròpia

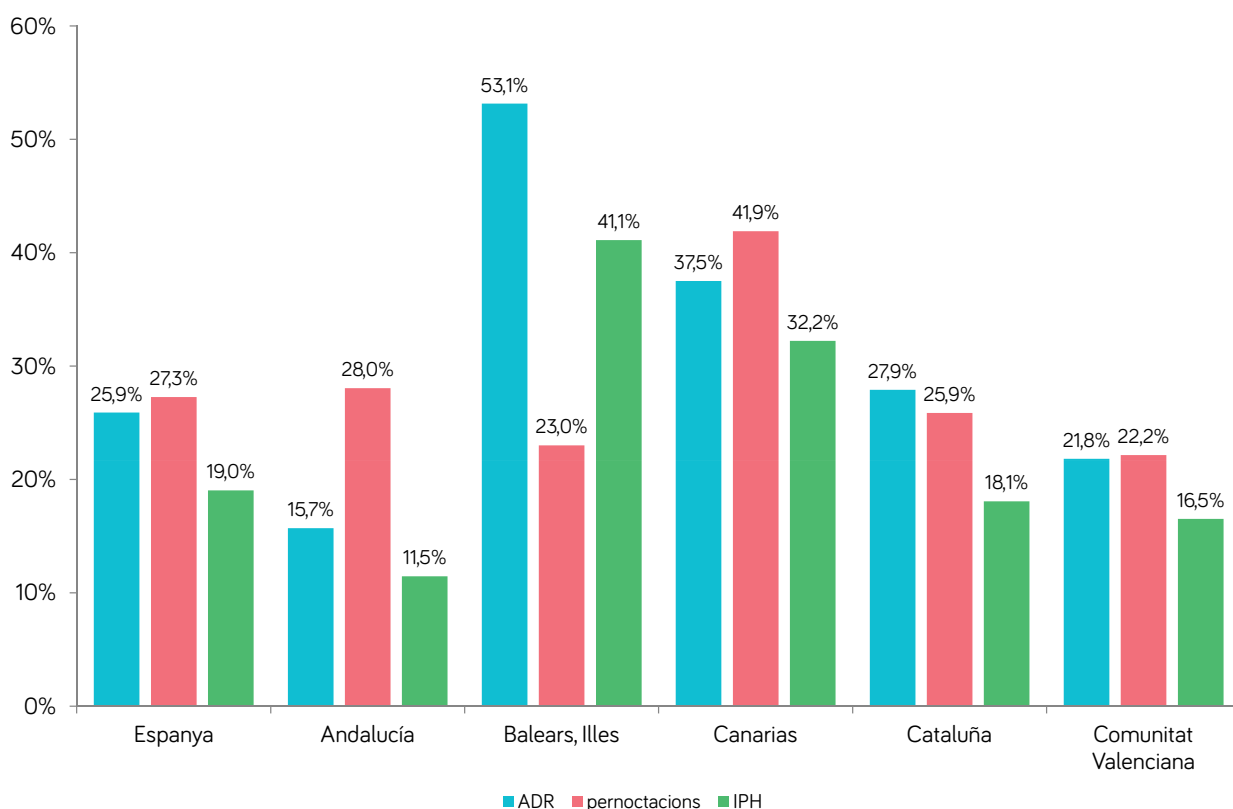
Font: Ibestat i elaboració pròpia

El gràfic 5 amplia la comparativa entre l'evolució de les pernoctacions hoteleres i els preus de l'ADR i l'índex de preus hotelers per diferents comunitats autònomes. Entre el 2011 i el 2017 la rendibilitat per habitació venuda a les Illes s'ha incrementat un 53 % i en aquest mateix període les pernoctacions pugen més d'un 20 %. El comportament del nombre de nits factu-

rades respecte de la variació de la tarifa mitjana que té el sector a les Illes Balears, es replica a la resta del territori. No obstant això, les Illes Balears lideren amb escreix la pujada de preus, amb una variació de les pernoctacions de les més suaus, però en qualsevol cas positiva. Per tant, la forta pujada dels preus no ha impedit un increment important en els viatgers.

Gràfic 5. ADR, índex de preus hotelers i nombre de pernoctacions hoteleres (variació 2011-2017)

Font: INE i elaboració pròpia.

Tot plegat, les dades disponibles indiquen que en l'actual context expansiu de la demanda, el

nombre de pernoctacions sembla ser poc sensible a increments de preus.

5 L'IMPOST DE TURISME SOSTENIBLE I LA SENSIBILITAT DE LA DEMANDA TURÍSTICA ALS PREUS

L'anàlisi feta en els anteriors apartats era de tipus descriptiu, s'ha estudiat l'evolució de les series temporals de preus i pernoctacions. A diferència dels apartats anteriors, en aquest apartat s'aborda la sensibilitat de la demanda

turística des d'un vessant aplicat utilitzant les microdades de l'enquesta de despesa turística (EGATUR) realitzada entre l'INE i l'IBESTAT.

5.a. L'abast de l'ITS sobre la despesa dels turistes i sobre el preu dels establiments hotelers

La Direcció General d'Ocupació i Economia ha estimat l'abast directe de l'impost sobre les estades turístiques a les Illes Balears tenint en compte les tarifes proposades per al 2018. Atès que l'import varia en funció de la categoria de l'hotel i del moment de la temporada, qualsevol anàlisi acurada requereix replicar tots aquests condicionants amb dades reals, per la qual cosa

es fa imprescindible considerar la distribució de pernoctacions entre les diferents categories d'establiments turístics i els diferents imports segons el mes de l'estada.

Amb aquest objectiu s'han utilitzat les microdades de l'Enquesta de Despesa Turística (EGATUR) al llarg de tot l'any 2014, que era el darrer

sencer disponible en el moment de realitzar aquestes simulacions. Amb tot s'ha fet ús de més de 34.000 enquestes repartides al llarg de tot l'any. A partir de la informació de les microdades es va calcular per a cada visitant quin era l'import efectiu de l'ITS que li correspondria sobre la base de tota la informació sociodemogràfica i temporal disponible, així com a les característiques de l'establiment turístic escollit i la durada de la seva estada. En aquest sentit, per determinar el càlcul ajustat de la quantia que li correspon d'impost turístic, s'han tingut en compte les bonificacions i reduccions que hi ha, com per exemple l'exempció de pagament dels viatgers que són menors de 16 anys o la reducció del 50 % de l'impost a partir de la novena

nit.

Tenint en compte la despesa diària total dels turistes, els càlculs obtinguts amb l'escenari més restrictiu suposarien un increment d'1,30 € en la despesa diària per persona que efectuen els turistes a les illes. Aquest increment representa l'1,21 % de la despesa mitjana diària per turista i, per tant, una part molt reduïda de la despesa realitzada en el destí.

Des de la perspectiva de l'impacte de l'ITS sobre el preu de l'estada en establiments hotelers, l'impacte efectiu de l'ITS equival a una mica més de l'1 % del preu.

5.b. La sensibilitat de la demanda turística als preus

L'anàlisi descriptiu de la relació entre demanda turística i preus hotelers ens ha mostrat que ambdues han seguit tendències creixents, fet que assenyala que els preus no han estat un element determinant, almanco en els darrers anys.

L'objectiu d'aquest subapartat és analitzar la sensibilitat de la demanda a variacions de preus utilitzant microdades. Entre els avantatges d'aquesta aproximació hi ha la de poder analitzar la sensibilitat al preu de la demanda a la vegada que es controlen, per exemple, els efectes de variables sociodemogràfiques o de la tipologia de l'establiment turístic escollit.

L'anàlisi de l'elasticitat-preu de la demanda és un topic amb una llarga trajectòria en la litera-

tura acadèmica (Wang i Davidson, 2010; Marcusen, 2011; Alegre et al., 2013; Brida i Scuderi, 2013)¹. A l'hora d'estudiar la demanda turística cal tenir en compte, a diferència d'altres béns o serveis, més fàcilment qualificables com a homogenis, que els serveis turístics es caracteritzen pel fet de ser béns compostos, és a dir, el resultat d'ajuntar molts de béns i serveis diferents, de manera que la demanda turística dels diferents turistes no té per què semblar-se. Aquest fet està en l'arrel d'un dels resultats més estesos en l'anàlisi de la demanda turística, com és el de la seva relativament baixa sensibilitat global a canvis en el preu. Aquest resultat no sols és assignable a la decisió de si viatjar o no a un destí, sinó que també afecta decisions posteriors, d'entre les quals, sens dubte, la decisió de quants de dies restar de vacances és una

de les més rellevants, per a la qual la literatura també assenyala valors inelàstics de l'elasticitat-preu (Fleisher i Rivlin, 2009)². En aquest sentit, l'evidència internacional disponible amb microdades suggereix que l'elasticitat-preu de la demanda turística és relativament baixa i, en tot cas, no és elàstica.

L'evidència empírica de la sensibilitat de la demanda turística a les Illes Balears a canvis en els preus suggereix que no és elàstica. Sobre això, Aguiló, Riera i Rosselló (2005)³ indiquen amb sèries temporals que l'elasticitat-preu del turisme alemany és de -0,84, el britànic de -0,98, l'holandès de -0,51 i el francès de -4,18. D'altra banda, Garín-Muñoz i Montero-Martín (2007)⁴ amb dades de panell obtenen una elasticitat-preu a curt termini també inferior a la unitat: 0,76.

La direcció General d'Ocupació i Economia ha calculat l'elasticitat-preu de diverses variables de demanda a canvis en el preu per dia d'estada. Per a aquest fi s'han utilitzat les microdades de l'Enquesta de despesa turística (EGATUR) per al període 2010-2015, el que suposa una mostra de 194.780 observacions. La mostra emprada ha utilitzat les observacions amb estades de menys de 30 dies corresponents a establiments turístics reglats. En tots els casos s'ha inclòs com a variables de control la informació sociodemogràfica disponible (edat dels membres, nombre de components del grup familiar o similar, nivell de renda, situació laboral), el tipus d'establiment turístic, el mes i l'any de la visita.

Amb aquesta informació es va estimar un model de Poisson truncat per al nombre de dies d'estada dels turistes, on les variables de control són les abans comentades. Quant a la variable preu, s'utilitzà l'aproximació habitual en la literatura, que és la de despesa per turista i dia, la qual fou oportunament instrumentada per evitar els problemes d'endogenitat. Els resultats obtinguts són estadísticament significatius al nivell del 5 % i mostren una elasticitat-preu de -0,658. En altres paraules, un increment de l'1 % del preu d'estada suposa una reducció del 0,66 % en l'estada mitjana. Els valors eren molt similars si s'utilitzava model de regressió binomial negatiu truncat. Quan s'utilitzaren dades de l'any 2016 s'obtingueren valors fins i tot lleugerament inferiors, -0,474.

Així doncs, la demanda de dies d'estada a les Illes Balears no es presentaria com a massa sensible a canvis en el preu com a resultat de l'impost de turisme sostenible.

De manera complementària, en el cas dels turistes britànics també s'utilitzà la informació proporcionada per la variabilitat del tipus de canvi de la lliura esterlina, un fet no disponible per a la resta de turistes europeus ja que comparteixen l'euro. En aquest cas, s'introduí la variable del tipus de canvi lliura/euro en estimacions de la despesa total, la despesa diària i el nombre de dies d'estada. En els casos de la despesa total i la despesa per turista i dia s'obtingueren elasticitats del tipus de canvi amb valors de -0,573 i -0,692, respectivament, en ambdós casos estadísticament significatiu al nivell del 5 %. És a dir, en ambdós casos la demanda no és exces-

---

²FLEISHER, A.; RIVLIN, J. "Quality, quantity and duration decisions in household demand for vacations". *Tourism Economics*, núm. 15 (3) (2009), p. 513-530.

³AGUILÓ, E.; RIERA, A.; ROSSELLÓ, J. "The short-term price effect of a tourism tax through a dynamic demand model. The case of the Balearic Islands". *Tourism Management*, núm. 26 (2005), p. 359-365.

⁴GARÍN-MUÑOZ, T.; MONTERO-MARTÍN, L. "Tourism in the Balearic Islands: a dynamic model for international demand using panel data". *Tourism Management*, núm. 28 (2007), p.1224-1235.

sivament sensible a canvis de preus. En el cas de la variable de dies d'estada al tipus de canvi no era estadísticament significativa i, per tant,

no era una variable que semblàs que les seves variacions afectassin les decisions de demanda.

CONCLUSIONS

Des de la darrera recessió turística l'any 2010, la demanda turística a les Illes Balears mostra un creixement notable. Aquest creixement no és un fet aïllat de Balears, sinó compartit amb altres zones de la Mediterrània i de les principals comunitats autònomes turístiques espanyoles.

En aquest FOCUS s'ha analitzat l'evolució de diferents indicadors de preus turístics i la sensibilitat de la demanda turística a canvis en els preus. Aquesta és una qüestió fonamental, d'entrada perquè des d'un punt de vista de competitivitat disposar d'un mercat turístic amb recorregut per apujar preus és un element fonamental per poder establir polítiques de qualitat i facilita les bases per a una sostenibilitat econòmica i social d'aquesta activitat. En la mateixa línia, l'establiment d'imposts turístics és manco oneros en els casos en què la demanda és poc sensible a pujades de preus. En el cas de Balears, l'any 2016 entrà en vigor l'ITS i amb vista al 2018 s'han apujat les tarifes per a l'estiu. Tot plegat resulta fonamental conèixer la sensibilitat de la demanda a pujades de preus.

L'anàlisi de les dades mostra que la demanda turística ha augmentat malgrat els establiments hotelers han aconseguit incrementar d'una manera molt important els preus hotelers. Així, en el global del període 2010-2017, l'ADR de Balears acumula un creixement del 53,1 %, quan la mitjana espanyola és del 25,9 %. Pel que fa al període més proper, 2014-2017, l'augment és d'un 25,5 % i 17,5 % a Balears i Espanya, respectivament. De fet, l'ADR dels anys 2015, 2016

i 2017 a Balears assenyalava pujades mitjanes del voltant del 8 % cada any, molt superiors als valors de la mitjana espanyola.

Des d'una òptica d'illes, les dades de l'ADR ens indiquen que els anys entre el 2011 i 2017 l'ADR ha augmentat a Mallorca en 28,10 euros, a Menorca en 22,50 euros i destaquen les Pitiüses amb un augment de 53,60 euros.

Aquesta pujada de preus ha permès finançar amb notable impuls la reforma hotelera aquests anys, atès que l'any 2016 més que es quadrupliquen les dades mitjanes d'inversió des del 2007 al 2012. De la mateixa manera, l'elevació de preus i rendibilitat ha permès les pujades salarials recentment pactades en el conveni col·lectiu d'hoteleria.

Des de l'òptica de l'ITS i atès que l'impost suposa de mitjana entre 1 i 2 euros per persona i dia, l'impost representa només al voltant d'un 10 % de la pujada de preus decidida pels establiments hotelers.

També relacionat amb la seva importància relativa, s'ha calculat l'impacte real per persona i dia de l'ITS en els seus mòduls de 2018. Els càlculs amb les simulacions realitzades situen el valor efectiu de l'impost en 1,30 € per dia, fet que suposa un equivalent de l'1,21 % de la despesa diària per persona. Així, els actuals mòduls de l'ITS representen uns valors força reduïts i que, en tot cas, no disposen d'un valor rellevant com per fer modificar significativament decisions.

De manera complementària, s'han mostrat els resultats microeconòmics d'un model de dies d'estada, on s'ha apuntat que l'elasticitat-preu és de $-0,658$. En altres paraules, la demanda turística és poc sensible, ja que l'increment de preu, com el que suposa l'ITS d'un $1,21\%$, suposaria una reducció del nombre de pernoctacions d'un $0,79\%$. Val a dir que en el món real, a la vegada que pugen els preus també ho fan altres variables explicatives, com poden ser els salaris dels turistes en origen, de manera que, si aquests també pugen, l'efecte d'un encariment de preus podria quedar compensat per un augment del poder adquisitiu.

Tot plegat, aquest FOCUS ha assenyalat que, en aquests moments, on hi ha un increment de fons de la demanda les pujades de preus tenen un efecte limitat. Afegit a aquest fet, s'ha indicat que l'abast de l'ITS és reduït i, en aquest context, el seu efecte limitat. D'altra banda, resulta clar que les pujades de preus assolides en aquests darrers anys són un element molt positiu, ja que l'augment de la rendibilitat amplia el marge per a la reforma dels establiments, amb la consegüent millora de la qualitat de l'oferta, així com per al finançament de pujades salarials.

G CONSELLERIA
O TREBALL, COMERÇ
I I INDÚSTRIA
B DIRECCIÓ GENERAL
/ OCUPACIÓ I ECONOMIA